

Beke-Martos Judit

Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék

Témavezető: Mezey Barna

AZ AMERIKAI ELNÖKÖK INAUGURÁCIÓJA, KÜLÖNÖS TEKINTETTEL AZ 1867-1918 KÖZÖTTI IDŐSZAKRA

Bevezetés

„Mégis, aki ezen [n. b. állami] ceremóniákat kritizálja, figyelmen kívül hagyja, hogy az emberek is apró rítusokra építik életük nagy részét. Olyan mindennapos események, mint egy kézfogás vagy egy csésze tea elkészítése ugyanúgy részei a dolgok általános rendjének, mint egy koronázás vagy a Parlament ülészakának ünnepélyes megnyitása.”¹ Michèle Brown érvel így az angol monarchia ceremóniáit részletesen bemutató és elemző könyvének bevezetőjében. A tekintetben mindenképpen igaz a megállapítása, hogy az emberek az ünnepeket, az apró szertartásokat – legyenek azok általánosak, vallási jellegűek vagy a legteljesebb mértékig személyesek – életük szerves részének tekintik. Vitatható azonban, hogy egy adott állam egészét érintő, valamely többletjelentéssel bíró, olykor udvari pompát és hatalmi szimbolikát sem nélkülöző időszakos esemény azonos lenne a mindennapok szertartásaival. Eltér egyfelől gyakoriságában, méreteiben és az emberek ráhatásától relatív elkülöníthető voltában, másfelől pedig alkotmányos, szimbolikus és legitimációs többlet-jelentésében.

Az Egyesült Államok Alkotmányozó Kongresszusa 1787 nyarán egységes és erőskezü államfői pozíció kialakításán munkálkodott, amely a végrehajtó hatalmi ág vezetőjeként aktív szerepet vállalt a szövetségi állam életében. Az Alapító Atyák azonban elsősorban a pozíció jogi kereteinek, stabilitásának és – mind az angol kormánytól, mind a másik két hatalmi ágtól való – függetlenségének biztosítását tartották szem előtt. A relatíve lassan zajló tárgyalások már-már szüklátókörűsége engednek következtetni, amennyiben a korabeli ülészak vitairatai szerint ezen egyszemélyi államfői hatalomnak azon sajnálatos esetére, ha a megválasztott személy nem lenne képes a teljes négy éves időszakot kitölteni, nem is terveztek rendelkezni. Erre a hiányosságra megoldást a Tizenegyek Tanácsa² ajánlott, amely

¹ BROWN, Michèle: *Ritual of Royalty – The Ceremony and Pageantry of Britain’s Monarchy* [A királyság rituáléja – A brit monarchia ceremóniái és pompája], Englewood Cliffs, N. J., USA, 1983, Prentice-Hall, Inc., 7. o.

² A Tizenegyek Tanácsa 1787. augusztus 31-én kezdett el ezekkel a kérdésekkel foglalkozni, amikor már meglehetősen fáradt és türelmetlen volt a Kongresszus. Szeptember 4-én prezentáltak javaslatukat, amelyet a delegáltak szeptember 7-én el is fogadtak. A Tizenegyek Tanácsában

a Kongresszus ülésével párhuzamosan az elnöki választási rendszer, az alelnöki pozíció és az esetleges utódlás kérdésén dolgozott. Javasatait – a Stiliztikai Tanács formai változtatását leszámítva – teljes egészében elfogadta az alkotmányozó grémium, így született meg az alaptörvény második szakasza.³ Az államfő hivatalba helyezéséről azonban mindössze annyi szó esett, hogy a leteendő elnöki eskü pontos szövegét rögzítették. Más törvényi szabályozása nem történt az államfői beiktatásnak. Mindaz, ami ma szerves részét képezi az ünnepélyes inaugurációnak – így különösen az út a Capitoliumba, illetve vissza; az elnöki eskütétel és beiktatási beszéd; a délutáni felvonulás; továbbá az éjszakába nyúló beiktatási bál – mind szokások és hagyományok terméke.⁴ Az úgynevezett beiktatási nap, amely – a legelső inaugurációt leszámítva – minden negyedik év március 4-ét jelentette, illetve 1937-től január 20-át jelenti, napirendjét tekintve a történelmi fejlődés eredménye.

Az amerikai államfő beiktatásának története két elkülöníthető szempontból vizsgálható: alkotmányjogi és jogtörténeti nézőpontból. Az előbbi számára a beiktatás egyértelműen az államfői hatalom békés átadásának pillanata, amely a világ egyik legrégebben sikeresen működő demokráciájában szép és magasztos momentum, még akkor is, ha lezajlása és különösen előkészületei nem voltak mindig zökkenőmentesek. Az alkotmányjogi elemzés, amely a hatalomlegitimáció utolsó szükséges elemének tekintheti az elnöki eskütételt, kutatási eredményt elsősorban akkor hoz, ha a politikai kampányra, az elektorokkal működő választási rendszer működésére és annak konkrétumaira összpontosít. Ez a megközelítés jelen írásnak nem célja, a szerző legfeljebb említést tesz a legyőzött elnökjelöltről, de a választási eljárást legtöbbször nem tekinti az elemzés szempontjából relevánsnak. A másik, a jogtörténeti elemzés szempontjából sokkal inkább a konkrét beiktatási napok, azok fejlődése, napirendjei, szereplői és különösen változásai meghatározók. A hagyományok kialakulása és bővülése, a mára teljes pontossággal megszabott programok korai elődei nem pusztán a fejlődési ívet tekintve szolgálnak hasznos információval, hanem azok szimbolikáját illetően is. Sokak számára erőltetettnek tűnhet visszatekintve elemezni évszázadokkal korábbi napok eseményeit, és különösen azokból olyan konklúziót levonni, amelyre akkoriban aligha gondolhattak a politikusok, lobbisták vagy szervezők. Jelentőségüket mégis azzal lehet a mai napig magyarázni, hogy az események minden negyedik évben talán más-más tartalommal, de kereteiket megőrizve megismétlődnek. A mai világ politikai vezetőjének,

Rhode Island és New York kivételével valamennyi állam képviseltette magát és a delegáltak mintegy fele volt jogász. Továbbiakban lásd: FEERICK, John D.: *From Failing Hands – The Story of Presidential Succession* [Gyengülő kezektől – Az elnöki utódlás története], New York, USA, 1965, Fordham University Press, 44-45. o.

³ Vö.: HARWOOD, Michael: *In the Shadow of Presidents – The American Vice-Presidency and Succession System* [Elnökök árnyékában – Az amerikai alelnökség és az utódlási rendszer], Philadelphia, New York, USA, 1966, J. B. Lippincott Company, 1-12. o.; FEERICK, 1965, 44-56. o.

⁴ LOMASK, Milton: „I do solemnly swear...” – *The Story of the Presidential Inauguration* [„Én ünnepélyesen esküszöm...” – Az elnöki beiktatások története], New York, USA, 1966, Ariel Books, Farrar, Straus&Giroux, 6. o.

az USA elnökének beiktatása 2009. január 20-án is számos olyan programpontra mutatott, amelyet már a szövetség történetének legelső éveiben, a 18. század elején is ugyanígy csináltak. Az amerikai államtörténet kontinuitását nem csak az elnöki pozíció folyamatos, különösebb zökkenő vagy hézag nélküli betöltöttsége biztosítja, hanem ezen írott szabályokban fel nem leltetett szokások sorozata is.

A beiktatások vizsgálatának köre két irányban szűkítendő: időben és részleteiben. Utóbbi elsősorban a jelen tanulmány terjedelmi korlátai miatt szükséges, így valamennyi bemutatásra kerülő beiktatás során szó esik ugyan az adott esemény általános, hagyományokat megőrző jellegéről és említést érdemelnek egyes újítások vagy furcsaságok, de semmiképpen nem tekinthető az elemzés teljes körűnek. Valamennyi elnök esetében érdekes lehet a beiktatást megelőzően választott szálláshelye, a beiktatási nap reggelének eseményei, a díszkísérettel történő utazás a Capitoliumba, a szenátusi teremben és a nyilvános lelátón lezajló események és különösen a ceremónia során használt Biblia, a beiktatási beszéd, a visszaút a Fehér Házba, az ebéd, a délutáni felvonulás, az esti tűzijáték és az éjszakába nyúló beiktatási bál. Az időbeli korlát eltérő okokból született, amennyiben ezen időszak az Osztrák-Magyar Monarchia fennállásának ideje. Tekintve, hogy az amerikai elnökök beiktatásának ceremóniája egy tágabb tudományos kutatás részét képezi, amelyben összehasonlításra kerül az említett sajátos dualista államalakulat államfőjének, a királynak a beiktatásával, pontosabban koronázásával; ez a fél évszázados időintervallum különös figyelmet érdemel. A történelmi háttérrel illetően Amerikában a polgárháború után az úgynevezett „újjaépítés” időszaka jellemzi a 19. század második felét. Az első beiktatás Ulysses S. Granté, aki azt az Andrew Johnson követte az elnöki székben, aki Lincoln meggyilkolása miatt vált alelnökből elnökké. A vizsgált időszak utolsó eseménye pedig az első világháborús államfő, Woodrow Wilson második beiktatása 1917-ben.

Jelen írás célja tehát bemutatni az 1867 és 1918 között lezajlott tizenöt inaugurációt. A forrásokat tekintve, mint másodlagos forrás leginkább a XX. század második felének amerikai elnöki történelmet elemző írásai szolgálnak alapul. Ezek a monográfiák rendkívül hasznosak, amennyiben jóval átfogóbb elemzést adnak a beiktatásokról, mint az elnöki életrajzíráások vagy a részben hozzá nem férhető beiktatási bizottsági jegyzőkönyvek. Ezek az írók, elsősorban Glenn D. Kittler, Milton Lomask és Paul F. Boller más-más aspektusból és egészen eltérő technikával közelítették meg a beiktatások történetét, de valamennyien széles körű, a szakirodalmon kívül hozzáférhető sajtótermékekre is kiterjedő kutatást végeztek. A jelen témában magyar nyelvű és Magyarországon hozzáférhető források, ha egyáltalán említik a beiktatási nap eseményeit, nem megfelelő pontossággal teszik azt, így az amerikai művek a legcélravezetőbbek.

Módszerteremtés illetően jelen tanulmányban – lévén a bemutatás és ismertetés az elsődleges cél – a vizsgált események kronologikus bemutatása és történelmi kontextusba helyezése tűnik a legmegfelelőbbnek; induktív jelleggel. A háttérben felmerülő kérdések, amelyek a tágabb körű kutatást vezérlik, a szükségeszerű elemek

mibenlétére, az eljárások meghatározásának módjára, az esetleges változtatások mikéntjére keresik a választ, hogy végül arra a némiképp provokatívnak szánt alapvető általánosításra reagálhasson: mi teszi valójában az amerikai államfőt.

Ulysses Simpson Grant: 1869. március 4. és 1873. március 4.

Grant tábornok a polgárháború egyik hőse volt, aki a harcok végeztével a szövetségi fővárosban, Washington D. C-ben telepedett le, így egészen beiktatása napjáig saját otthonában lakott. 1869. március 4-e reggel átment irodájába, amely a fő katonai központban volt. Díszkísérete a Capitolium épületébe is innen indult, mivel – korábbi kijelentésének és a választási kampány során szükségtelenül kiéleződött ellenségeskedésének eredményeként – nem tett eleget annak a hagyománynak, amelyet Martin Van Buren 1837-es beiktatása óta valamennyi megválasztott elnök betartott, hogy egy kocsiban utazzon elődjével a Fehér Háztól a Kongresszus szék-házáig.⁵ Grant viselkedésére válaszként a leköszönő Andrew Johnson nem vett részt a beiktatáson. A megválasztott elnököt, aki aznap civil ruhában volt, négy díszgyejenruhás tábornok kísérte kocsijában, míg azt több száz, különböző katonai egység vette körül. Pontban délben lépett Grant a szenátusi terembe, ahol a megválasztott alelnök, Schuyler Colfax a hivatalban lévő alelnök hiányában eljáró ügyvezető elnök,⁶ Ben Wade szenátor előtt tette le az alelnöki esküt. Rövid beszédet mondott, míg kezében tartotta a szenátusi ülést vezető személyt megillető fakalapácsot. Ezután valamennyi képviselő és szenátor, ahogy az a néhány vendég is, akik jegyeket tudtak szerezni a szenátusi ceremóniára, elindultak ki a Capitolium keleti oszlopcsarnokába, ahol az elnöki eskütételhez egyfajta lelátót építettek. Grant tábornok a Legfelsőbb Bíróság elnöke, Salmon Portland Chase bíró előtt tette le az esküt, amelynek szövegét még 1787-ben az Alkotmányban rögzítették az Alapító Atyák. Az eredeti harmincöt szavas eskü a második szakasz első cikkelyének utolsó mondatában található és így szól: „*Én ünnepélyesen esküszöm (vagy fogadom), hogy az Egyesült Államok elnökének hivatalát hűségesen viselem, és*

⁵ KITTLER, Glenn D.: Hail to the Chief! – The Inauguration Days of Our Presidents [Üdvözlöd Vezéred! – Elnökeink beiktatási napjai], Philadelphia, New York, USA, 1965, Chilton Books, 45. o.

⁶ Tekintve, hogy Abraham Lincoln elnököt 1865. április 14-én a Ford színházban lelőtték, így alelnöke követte őt az államfői poszton. Az ilyen módon megüresedő alelnöki pozíció betöltésére egészen az 1967-ben ratifikált 25. alkotmány-kiegészítés elfogadásáig nem volt lehetőség. Amennyiben az alelnökből elnökké lett államfő is meghalt volna vagy egyéb módon kötelessége teljesítésére alkalmatlanná vált volna, akkor a megfelelő öröklési törvények, ekkor még az eredeti 1792-ben elfogadott „Presidential Succession Act” szabályai szerint a Kongresszus felső házában maguk közül megválasztott ügyvezető elnök követte volna az elhunytat. Ilyen hiányában pedig a Képviselőház házelnökére szállt volna az államfői poszt. Ezért tette le a megválasztott alelnök a szenátus ügyvezető elnöke előtt a hivatali esküt. Továbbiakban lásd: SOBEL, Lester A. (ed.): Presidential Succession – Ford, Rockefeller & the 25th Amendment [Elnöki utódlás – Ford, Rockefeller és a 25. alkotmány-kiegészítés], New York, USA, 1975, Facts on File, Inc., 23-28. o.

legjobb képességeim szerint fenntartom, megóvom és megvédem az Egyesült Államok Alkotmányát.”⁷ Ahogy az USA első elnöke, George Washington tette 1789. április 30-i beiktatása alkalmával, az eskü letétele során bal keze a Biblián pihent, míg a jobbat a levegőbe emelte. Az esküszöveg befejeztével az immár beiktatott elnök megcsókolta a Bibliát és hozzátette: „Isten engem úgy segéljen!”⁸ Grant tábornok is így tett majd elmondta beiktatási beszédét és fél egy után valamivel már el is indult visszafelé a Fehér Házba. Az 1869-es beiktatáskor még nem szólnak a források külön délutáni felvonulásról, hanem csupán az elnököt a visszafelé vezető úton kísérő díszes tömegről. Beiktatási bál azonban már volt, amelynek az Államkincstár épülete adott otthont. Tekintve, hogy állami intézmény volt a helyszín, különböző korlátozásokat vezettek be, így alkoholt nem szolgáltak fel és étkezni – ahogy táncolni is – csak az erre külön kijelölt teremben lehetett. Bárki részt vehetett azonban, aki 10 dollárt hajlandó volt kifizetni a jegyért. Az elnöki és alelnöki házaspár az est nagy részét különteremben töltötte meghívott vendégeikkel. A többi résztvevő számára hamar katasztrófába fordult az esemény, hiszen az alagsorban berendezett vacsorahelységből egy idő után a lefelé áramló tömegek miatt nem tudtak feljönni a már jóllakott emberek; a ruhatárosok nem bírtak el a közel 6000 vendég felöltőjének és kabátjának rendszerezésével, és az épület előtt leparkolt kocsik közül is kevesen tudtak a sajátjukkal hazatérni az est végeztével.⁹

Négy évvel később, amikor Grant elnököt újraválasztották, reggel 10 órakor indult el három szenátorral a Fehér Házból a Capitoliumba. Tapsvihar fogadta a szenátusi teremben, ahova három perccel tizenkettő óra előtt lépett be. Ülve várta meg, amíg leköszönő alelnöke – akit a pártja nem jelölt újra – feleskette az új alelnököt, Henry Wilsont és néhány szóban búcsút intett a szenátusnak. Az elnöki eskütételre ismét a keleti oszlopcsarnokban kialakított szabadtéri lelátón került sor és ismét Chase bíró olvasta fel Grant elnök számára az ominózus harmincöt szót. A Bibliát ezúttal a szenátus fegyveres ajtónállója tartotta és az elnök az esküt követően megcsókolta azt, ahogy hozzátette az immár szinte kötelezővé vált „Isten engem úgy segéljen!” felkiáltást. Az elnököt visszakísérték a Fehér Házba, de ezúttal külön délutáni rendezvényt, katonai felvonulást is iktattak a napirendbe. Ezt az elnök a Fehér Ház bejárata előtt felállított emelvényről nézte. Ezúttal a beiktatási bálnak egy külön erre a célra felépített helyszín adott otthont, de mivel a fűtésre nem gondolt senki és 1873. március 4-e a beiktatások történelmének egyik leghi-degebb napja volt, még éjfél előtt távozott valamennyi résztvevő.

⁷ The Constitution of the United States, Article II., Section 1., In: <http://topics.law.cornell.edu/constitution/articleii> Letöltés ideje: 2010. április 8.

⁸ BOLLER, Paul F.: Presidential Inaugurations [Elnöki beiktatások], USA, 2002, A Harvest Book, Harcourt, Inc., 13. o.

⁹ KITTLER: i.m. 98-99. o.

Rutherford Birchard Hayes: 1877. március 3/5.

A fenti dátum eleve árulkodó. Ebben az évben – az elnöki beiktatások történelmében harmadszor – vasárnapi napra esett március 4-e. Hayes mélységes vallásossága miatt nem lehetett szó vasárnapi eskütételről, ahogy az a későbbiek során tették.¹⁰ A nyilvános ceremóniát hétfőre, március 5-ére halasztották, de több érv is amellett szólt, hogy ne maradjon az ország 24 órára elnök nélkül; elsődleges indok pedig nem a jogbiztonság vagy az államfői legitimáció volt, hanem sokkal pragmatikusabb ok: a demokrata puccskísérlettől való félelem. Az 1876-os választások során ugyanis mindkét oldalon folyamatos csalásokat észleltek, de az eredmény még így is olyannyira szoros volt, hogy egy 15 tagú tanácsot jelöltek ki, akiknek el kellett döntenie a republikánus Hayes és a demokrata jelölt, a New York-i kormányzó Samuel J. Tilden közötti harcot. Eredetileg a bizottság 7-7 pártból delegált tagja mellé a Legfelsőbb Bíróság bírója, mint független jelölt került volna, de mivel Davis bírót 1877 februárjában beválasztották a szenátusba, le kellett mondania erről a megbízásról. Így a bizottság vezetői posztját is egy republikánus töltötte be, amely megoldás – talán nem meglepő módon, de azóta sem tisztázott egyezségek eredményeként – a republikánus jelölt győelmét hozta. Ezt csak március 2-án jelentették be,¹¹ amikor Hayes megérkezett a fővárosba. John Sherman ohioi szenátor házában szállt meg feleségével. Szombat este Grant elnök vacsorát adott a Fehér Házban mintegy 36 meghívott vendég számára. Fél nyolc körül Grant, Hayes, a Legfelsőbb Bíróság elnöke (Morrison Remick Waite bíró) és a külügyminiszter Hamilton Fish elvonultak a Vörös Szalonba, ahol Hayes letette a hivatali esküt. Ezzel az amerikai történelemben az az azóta is egyedülálló helyzet állt elő, hogy mintegy tizenöt óra hosszat párhuzamosan két hivatalban lévő elnöke is volt az országnak. Az eseményről csak vasárnap adtak ki közleményt. A hétfői nyilvános beiktatási ceremónia meglehetősen szegényesre sikerült, elsősorban azért, mert a bizonytalan választási eredményre való tekintettel egyik oldal sem tudott megfelelő előkészületeket tenni. Hayes tizenegy óra körül ért a Fehér Házba, ahova egy fiatal katona, James Garfield kísérte. A Capitoliumba Grant elnökkel utazott egyazon négylovas hintóban, ahogy azt a hagyomány megkövetelte. A szenátus termében először az alelnök, William A. Wheeler tette le az esküt leköszönő elődje, Wilson alelnök előtt. A keleti oszlopcsarnokban, immár a nyilvánosság előtt, de csak beiktatási beszédét követően, tette le Waite bíró előtt a hivatali esküt Hayes, aki ezzel az USA tizenkilencedik elnöke lett. Ebéd várta az új elnököt a Fehér Házban, ahol kizárólag republikánus politikusok voltak a vendéglistán. Felvonulás a szervezési előkészületek hiányában nem volt, ahogy beiktatási bál sem. Volt viszont az Ál-

¹⁰ A korábbi ilyen eseményekkor a ceremónia március 5-én került megrendezésre, az pedig továbbra is vitatott, hogy ki is volt az USA elnöke 1821-ben és 1849-ben a 24 órás időszakban. BOLLER: i.m. 25-26. o.

¹¹ HANSEN, Richard H.: *The Year We Had No President* [Az év, amikor nem volt elnökünk], Lincoln, USA, 1962, University of Nebraska Press, 120-121. o.

lamkincstár épületének tetejéről fellőtt tűzijáték, republikánusok szervezte spontán fáklyás felvonulás és egy szűk körű fogadás a Willard Hotelben, ahol az elnök is megjelent.

James Abram Garfield: 1881. március 4.

A fiatal katona, aki négy évvel korábban csak elkíserte a megválasztott elnököt a Fehér Házba, 1881-ben be is költözött utána. Ezúttal is egyazon négylovas kocsiban utazott Hayes elnök és Garfield a Fehér Házból a Capitoliumba, ahol először a szenátusi teremben Wheeler alelnök eskette fel utódját, a New York-i vámház egykori igazgatóját, Chester Arthurt. Minderre azonban vágni kellett, mert Hayes elnöknek még dolga akadt az irodájában: kézjegyével látta el a szenátus által még megszavazott törvényeket. Azért, hogy a hatalom békés átadása – legalább is a szenátusi terem órája szerint – ne késve történjen, a falon lévő órát mintegy öt perccel visszatekerték.¹² A keleti oszlopcsarnokba vonulva Garfield először elmondta beiktatási beszédét. Protokolláris újdonságként a női családtagok is az első sorban kaptak helyet a lelátón, nem pedig a legfelsőbb bírósági bírák mögött a korábbi gyakorlat szerint. Garfield édesanyja volt az első, aki fia elnöki eskütételét láthatta. Waite bíró iktatta esküvel hivatalába a huszadik amerikai elnököt is. A délután folyamán a beiktatási ünnepi felvonulás közel két és fél óra hosszat tartott, amelyet Garfield és Hayes elnök együtt néztek az emelvényről. Majd 17 órakor együtt vacsorázott a két elnöki házaspár. Az Államkincstár épületéről fellőtt tűzijátékban valamennyi városba látogató ember gyönyörködhetett. A beiktatási bálnak a Smithonian Intézet újonnan elkészült épülete adott otthont, míg a vacsorát annak szomszédos épületében szolgálták fel. A talpalávalót két zenekar felváltva biztosította, fűtés ezúttal volt ugyan, de Lucy Hayesre¹³ való tekintettel alkoholt nem szolgáltak fel.

Chester Alan Arthur: 1881. szeptember 20.

Ez a beiktatás egyike azoknak, amelyeknek normális körülmények között nem kellett volna megtörténnie. Garfield elnököt azonban, amikor július 2-án nyaralni indult New Englandbe, a magának francia nagyköveti pozíciót követelő valószínűleg örült férfi, Charles Guiteau hátulról meglötte. Az elnök több mint két hónapig lábadozott a Fehér Házban, majd New Jersey-i vízparti házában, de végül szeptember 19-én este fél 11 körül belehalt a lövés okozta sérüléseibe. Arthur alelnök Garfield teljes gyógyulási időszaka alatt elutasította azokat a kezdeményezése-

¹² KITTLER: i.m. 110-112. o.

¹³ A tizenkilencedik elnök felesége, Lucy Hayes egyáltalán nem fogyasztott alkoholt. KITTLER: i.m. 105. o.

ket, hogy hivatalának ellátására képtelenné nyilvánítsa őt és átvegye a helyét.¹⁴ Amikor azonban több forrásból is megerősítették számára a sajnálatos hírt, hogy Garfield elnök meghalt, nemigen maradt más választása, minthogy szeptember 20-án a kora hajnali órákban letegye a hivatali esküt az elsőként a Lexington Avenue 123-as számba érkező John R. Brady bíró előtt. Arthur és a bíró egyaránt aláírták a papírdarabot, amelyre lejegyezték az esküszöveget, de az igazságügy miniszter mégis javasolta, hogy Arthur elnök ismétlje meg az esküt egy valamivel nyilvánosabb fórumon, hogy bármilyen kétely eloszolhasson beiktatásának jogszerűségét illetően. Így Arthur szeptember 22-én délben a Legfelsőbb Bíróság elnöke, Waite bíró előtt is letette az esküt a Capitolium épületében. A Bibliát, amelyet a Legfelsőbb Bíróság titkára, McKinney tartott számára, megcsókolta és hozzátette Washington híres szavait: „Isten engem úgy segéljen!”. Semmilyen más beiktatási formáság nem társult azonban ezen nap eseményeihez.¹⁵

Grover Cleveland: 1885. március 4.

A demokrata párt hosszas keresgélés után talált nyertes jelöltje volt az agglegény Cleveland, aki Washingtonban az Arlington Hotelben szállt meg. Beiktatása napján 10 órakor indult két szenátor kíséretében a Fehér Házba, ahonnan Arthur elnökkel egy kocsiban folytatta útját a Capitoliumba. A szenátusi teremben a megválasztott alelnök, Thomas A. Hendricks ismét nem elődje előtt, hanem az ügyvezető elnök, George F. Edmunds szenátor előtt tette le a hivatali esküt.¹⁶ Cleveland egyike volt azon két elnöknek, akik beszédüket teljes egészében fejből mondták el.¹⁷ Ezután a Legfelsőbb Bíróságot továbbra is vezető Waite bíró feleskette. Az édesanyjától kapott kislakú Bibliát, miután megcsókolta, becsúszhatta zakója zsebébe. A Fehér Házba Arthurral érkezett vissza az új elnök, együtt nézték az emelvényről a felvo-

¹⁴ Az egyik legszélesebb körben kutatott kérdés az amerikai elnöki pozíció fejlődését és annak szabályozását illetően, hogy az Alkotmányban kevésbé specifikusan meghatározott utódlási szakasz, illetve a későbbiek során a Kongresszus által megszavazott utódlási törvények (1792, 1886, 1947) és végül a valamivel részletesebb 25. alkotmány-kiegészítés terminológiájában mit is jelent a „hivatalának ellátására képtelen”. Ki és milyen okból nyilváníthatja ilyenre a hivatalban lévő elnököt, illetve milyen eljárásban lehetséges az utód beiktatása. Ilyen és hasonló kérdésekre a bő szakirodalomban továbbra sincs válasz, míg a gyakorlatban nem volt rá precedens. Arthur csak Garfield halálát követően vette át az elnökséget, ugyanúgy ahogy a további alelnökök is, akik napokig lábadozó elődeik után léptek az államfői posztra. Woodrow Wilson feleségén keresztül vezette az országot abban a 280 napban, amely stroke-ja és a kabinetüléseken való ismételt részvétele között telt el. Továbbiakban lásd: HANSEN: i.m.; SOBEL (ed.): i.m.; SINDLER, Alan P.: *Unchosen Presidents – The Vice Presidents and Other Frustrations of Presidential Succession* [Meg nem választott elnökök – Az alelnökség és az elnöki utódlás más visszasságai], Berkeley, Los Angeles, USA, 1976, University of California Press, etc.

¹⁵ KITTLER: i.m. 116-117. o.

¹⁶ Arthur elnökké válását követően üresen maradt az alelnöki poszt. Lásd supra 6.

¹⁷ Franklin Pierce volt a másik elnök (1853-1857) Lásd: BOLLER: i.m. 143. o.

mulást, amelyet követően megebédeltek. A beiktatási bálnak a Nyugdíjbiztosító épülete adott otthont. A ruhatárban postai alkalmazottak ügyeltek a legprecízebb rendre, a zenéért két zenekar váltva felelt. A parkolást is szabályozták, így külön-külön bejáraton érkezhettek a gyalogos, a kocsis és a „kékvérű” vendégek. Vacsorát két külön teremben lehetett fogyasztani, alkoholt pedig egy harmadikban. Cleveland elnök meghatározott körökben fogott kezét meghívottaival, illetve a bál résztvevőivel mielőtt távozott volna.¹⁸

Benjamin Harrison: 1889. március 4.

A kilencedik elnök, William Henry Harrison unokája nyerte az 1888-as választásokat. A fővárosba érkezve az Arlington Hotelben szállt meg. Beiktatása napján némi keveredés adódott, ugyanis Cleveland a Fehér Házban várta utódját, Harrison viszont azt gondolta, hogy a Willard Hotelben kell az elnökkel találkoznia. Miután a hotel dolgozói kedvesen útba igazították a megválasztott elnököt, aki így 11 körül be is ért az elnöki rezidenciára, a két férfi a hagyományoknak megfelelően egyazon kocsiban utazott a Capitoliumba. A szenátusi órát ezúttal háromszor kellett visszatekerni, amellyel összesen 22 perc késést rejtettek el. Az alelnök, Levi P. Morton még a teremben letette esküjét¹⁹ majd Harrison – a szakadó esőben – a keleti oszlop-csarnok lelátóján az Indiánából hozott családi Bibliára a Legfelsőbb Bíróság új elnöke, Melville Weston Fuller előtt tett ugyanígy, és belekezdett hosszú ünnepi szövegébe. Az 1500 lelátóra meghívott ember helyett nagyjából 200 nézte végig az eskütételt, és még kevesebben maradtak a beszédre. Mrs. Harrison és lánya is otthagyták a majdnem háromnegyed óra hosszát szónokló elnököt.²⁰ A Fehér Házban ebéd várt az új elnöki családra majd fél háromtól az emelvényről nézték végig az ünnepi felvonulást. A beiktatási bál, ahogy négy évvel korábban – és a vizsgált időszak valamennyi további alkalmával is – a Nyugdíjbiztosító épületében volt,

¹⁸ KITTLER: i.m. 123. o.

¹⁹ Cleveland első elnöksége alatti alelnöke, Thomas Hendricks alig fél évvel beiktatása után meghalt. Így az elnöki utódlás sorában a szenátus ügyvezető elnöke következett, amely posztot egészen az 1886-os utódlási törvény elfogadásáig John Sherman szenátor látott el. Az új jogszabály értelmében viszont az elnöki poszt megüresedése esetén – alelnök hiányában – a külügyminiszter kell, hogy betöltse az államfői megbízást. Az viszont nem egyértelmű a forrásokból a kutatás jelen állapotában, hogy az újonnan megválasztott alelnököt így az utódlásban helyét elfoglaló külügyminiszter vagy a szenátusi ülések levezetése érdekében amúgy is megválasztásra kerülő ügyvezető elnök eskette-e fel. Valószínű azonban az utóbbi, tekintettel arra, hogy McKinley első elnöksége során elhunyt alelnöke, Garrett Hobart helyébe az utódlási sorba John Milton Hay külügyminiszter került, de a második elnökségre megválasztott alelnököt, Theodore Rooseveltet 1901-ben William Frye szenátor, az ügyvezető elnök eskette fel. Továbbiakban: HARWOOD: i.m. 126., 142. o.; KITTLER: i.m. 1965, 139. o.

²⁰ Érdekeséggé válhat, hogy William Henry Harrison elnök tartotta minden idők leghosszabb, több mint másfél órás beiktatási beszédét. Eközben meg is fázott és egy bő hónappal később meghalt a kilencedik elnök, akit így alelnöke, John Tyler követett. KITTLER: i.m. 46-50. o.

ahol alkoholt nem szolgáltak fel és táncolni is csak az elnöki pár távozása után lehetett. A zenét a Tengerészgyalogság Zenekara biztosította, míg az egyéb részletekre nézve (pl. postai alkalmazottak a ruhatárban) a négy évvel korábbi gyakorlatot követték.

Grover Cleveland: 1893. március 4.

Az első elnöksége alkalmával aggregényként a Fehér Házba érkező 49 éves államfő 1886-ban megnősült. Ifjú felesége, Frances Cleveland 1889. március 4-én azzal köszönt el Jerrytől, az inástól, hogy jól vigyázzon mindenre, mert pontosan négy év múlva, amikor visszatérnek majd férjével az államfői rezidenciára, mindent ugyanúgy akar találni, ahogyan otthagyta. És ez így is lett, mert 1893-ban a Cleveland házaspár visszaköltözött a Fehér Házba.²¹ Ismét az Arlington Hotelben szállt meg a megválasztott elnök, de beiktatása napján ugyanúgy „keveredés” támadt, ahogy négy évvel korábban. Győzött azonban ismét a hagyomány és Cleveland ment a Fehér Házba, hogy onnan Harrisonnal – ahogy négy évvel korábban is, csak fordított ülésrendben – a Capitoliumba utazzon. Az óra visszaállításánál közel 32 perc késéssel tette le a megválasztott alelnök, Adlai Stevenson a hivatali esküt elődje, Morton alelnök előtt a szenátus termében, majd Cleveland elnök – ahogy nyolc évvel korábban is – fejből mondta el beiktatási beszédét. Esküjét ezúttal Fuller bírósági elnök tette le ugyanazt a kitalált Bibliát használva, mint első beiktatása alkalmával.²² A Fehér Házban Harrisonék ebédet készítettek elő Clevelandéknek, de meglepő módon ők nem vettek részt rajta. A három órakor kezdődő felvonulás három óra hosszat tartott, amelyet az immár huszonnegyedik elnök az emelvényről nézett végig. Este 8-kor vacsoráztak az elnöki család és – bár a tűzijáték elmaradt – a beiktatási bál a Nyugdíjbiztosító épületében szinte teljesen úgy zajlott, ahogy 1885-ben.

William McKinley: 1897. március 4 és 1901. március 4.

1897-ben a megválasztott republikánus elnök az Ebbitt Házban szállt meg feleségével, a rendkívül beteges Idával. Március 4-én reggel 10 óra után valamivel indult McKinley két szenátor társaságában a Fehér Házba, hogy Clevelanddel egy kocsi-ban menjen a Capitoliumba. Hagyományoknak megfelelően először a megválasztott alelnök, Garrett Hobart tett esküt Stevenson alelnök előtt majd a keleti oszlopcsarnokban Fuller bírósági elnök beiktatott McKinleyt. A mélységesen vallásos metodista elnök számára egy afrikai püspök küldte a ceremónia során használt Bibliát. A beiktatási beszédet már írógéppel írták. A napirend egyszerűsítése érdekében a

²¹ BOLLER: i.m. 228. o.

²² KITTLER: i.m. 132. o.

Capitoliumban rendeztek büféebédet,²³ így a délutáni felvonulást az elnöki kocsi vezette fel, majd McKinley a szokásos emelvényről fogadta a menet további résztvevőit. Este a Washington Monumentnél volt nagyszabású tűzijáték és a Nyugdíj-biztosító épületében a beiktatási bál. A szükséges üdvözléseket a lehető legrövidebbre kívánták fogni Mrs. McKinley-re való tekintettel, de még így is meg kellett szakítani a kézfogások sorozatát, hogy az elnöki házaspár idejekorán visszamenjen új lakhelyére, ahol este tizenegykor már nem égett egy lámpa sem.

1901-ben hasonló módon zajlott a beiktatás: a huszonötödik elnök volt a nyolcadik az USA történelmében, aki két egymást követő négy éves ciklusra megnyerte az állampolgárok bizalmát. Az 1899 őszén elhunyt Hobart alelnök helyett Frye szenátor előtt tett esküt a csupán 42 éves alelnök, Theodore Roosevelt; ismét Fuller bíró eskette azonban fel az államfőt. A büféebéd a négy évvel korábbihoz hasonlóan a Capitoliumban volt, és majd három óra hosszat tartott a délután negyed négykor kezdődő felvonulás. Tűzijáték ezúttal nem volt, de beiktatási bál igen, ahol viszont az elnöki és alelnöki házaspár meghívott vendégeikkel nagyjából a többiekől elkülönülve élvezték az este programját.

Theodore Roosevelt: 1901. szeptember 14 és 1905. március 4.

Az amerikai történelem egyik sajnálatos ismétlődése kapcsán került sor Theodore Roosevelt első beiktatására. Szinte napra pontosan húsz évvel azután, hogy a merénylet következtében elhunyt Garfield elnököt alelnöke követte az államfői posztton, 1901-ben ismét egy merénylet áldozatául eső elnököt követett alelnöke a hivatalába. McKinley a Pán-Amerikai Kiállításon fogadta az őt üdvözölni kívánó lakosságot szeptember 6-a péntek délután, amikor egy lengyel származású, amerikai születésű anarchista két lövéssel támadott rá. Az egyik golyó okozta az elnök nyolc nappal későbbi halálát. A merénylet hallatán azonnal a helyszínre utazott az alelnök, de mikor javulás látszott McKinley állapotában, Roosevelt hegymászásra indult családjával. Az Adirondacks hegység egyik dombján találta a hír, hogy a helyzet mégis végzetesnek látszik az államfőt illetően. Mire visszatért Buffalóba szeptember 14-e délbén, McKinley már közel tíz órája halott volt. Roosevelt barátja, Ansley Wilcox házában szállt meg, ahol miután leróta kegyeletét az elhunyt elnök előtt, délután két óra tájban John R. Hazel bíró előtt letette a hivatali esküt. Két érdekesség társul ehhez az eskütételhez: egyrészt, ahogy már alelnöki eskütétele alkalmával is, ahelyett, hogy egyszerűen a magasba emelte volna jobb kezét, egyfajta katonai tisztelgéshez hasonlatos módon tartotta azt,²⁴ másrészt pedig, bár

²³ KITTLER: i.m. 137. o.

²⁴ Roosevelt 1901. március 4-én jobb kezét katonai tisztelgéshez emelte, végighallgatta az alelnöki eskü szövegét Frye szenátortól majd annyit mondott: „Esküszöm”. Ehhez képest, amikor szeptember 14-én az elnöki esküt tette le, már megismételte annak szavait, de nem tette hozzá a hagyománynak számító Washington-féle „Isten engem úgy segéljen!” félmondatot. Mikor 1905-

Bibliát használtak az eskütételhez és Roosevelttel meg is csókolta azt, az „Isten engem úgy segítjen!” tradicionális szavai helyett annyit mondott: „És erre így esküszöm.” Roosevelttel esetében nem említenek a források megismételt eskütételt a fővárosban.

1905-ben azonban Roosevelttel immár saját választási győzelmét követően iktatták az elnöki hivatalba. A sikeres katonai múlttal rendelkező jovialis elnök rendkívüli népszerűségnek örvendett. A Capitoliumba számos katonai alakulat kísért kocsiját díszgyenruhában, ő pedig meglehetősen élvezte az ünneplést. Charles Fairbanks tett esküt a szenátus termében az ügyvezető elnök előtt. Roosevelttel, valamennyi vendég után, némi hatásszünetet is tartva kilépett az éljenző tömegek elé a keleti oszlopcsarnokba.²⁵ Fuller bíró feleskette és ezúttal az „Isten engem úgy segítjen!” szavak sem hiányoztak a ceremóniából. A délutáni felvonulást az elnök az emelvényről nézte, de – egyes források szerint – a lakosság köréből is közel kétszázezren gyönyörködtek benne. Ismét rendeztek beiktatási bált a Nyugdíjbiztosító épületében, ahol a dekorációnak használt drapéria miatt tilos volt a dohányzás. A szükséges üdvözléseket követően Roosevelt hatvanfős társaságával külön teremben vacsorázott.

Roosevelt 1904-es választási győzelmének bejelentése napján kiadott egy közleményt, mely szerint négy évvel később nem fogja magát újraválasztani. Ezzel a nyilatkozattal rendkívül sok gondot okozott saját magának a politikai erőviszonyokat illetően, de ígéretét 1908-ban betartotta. Utódját viszont maga kívánta kiválasztani, így lett egykori hadügyminiszteréből a következő elnök, elsősorban Roosevelttel népszerűségének hullámain sodródva.

William Howard Taft: 1909. március 4.

Roosevelttel nemcsak felkérte Taftot az elnökjelöltségre, nagyjából meg is nyerte neki a választást, majd meghívta őt feleségével, hogy a beiktatásukig lakjanak a Fehér Házban. Március 4-én – ahogy az azt megelőző teljes héten – felváltva szakadt az eső és a hó, rendkívül hideg volt. Lodge szenátor, aki a beiktatási ceremónia napirendjéért volt felelős már korábban említette, hogy feltehetőleg beltéren, a szenátus termében kellene megtartani az egész beiktatást. A legvégső érv, mely szerint Fuller bírót 76 évesen nem kellene kitenni az időjárás viszontagságainak, hatott. Roosevelttel és Taft egy kocsiban mentek a Capitoliumba reggel 10 körül. Fairbanks alelnök feleskette utódát, James Schoolcraft Shermant, majd utóbbi felkérésére a szenátus káplánja imát mondott. Ezt követte az elnöki eskü, a megállapodás szerint a szenátus termében. Ehhez Fuller bíró lejött a Legfelsőbb Bírósági bírák számára fenntartott ülőhelyéről, míg Taft felment a számára kijelölt helyről a

ben tett esküt, jobb kezét már csak mellmagasságban emelte, elismételte a teljes esküszöveget és hozzátette, hogy „Isten engem úgy segítjen!”. Lásd: KITTLER: i.m. 139. o.; LOMASK: i.m. 103. o.; BOLLER: i.m. 110-111. o.

²⁵ LOMASK: i.m. 115-116. o.

szenátusi szószékhez. Így mintegy közepén találkoztak az urak. Taft unitáriánus vallása már a kampány során rengeteg kellemetlenséget okozott. Amikor ennek ellenére elfogadta a számára felajánlott Bibliát, eskütétele során arra helyezte bal kezét és végeztével megcsókolta azt, a teremben hangos éljenzés és tapsvihar tört ki.²⁶ Roosevelt a szenátusi teremből egyenesen a vasútpályaudvarra ment, így először a beiktatások történetében az újonnan beiktatott elnök feleségével utazott egy kocsiban vissza a Fehér Házba, ahol szűk körű ebédfogadást adtak vendégeiknek. A délutáni felvonulást Taft az emelvényről nézte, de talán az új elnök meghatározó katonai múltja miatt, a résztvevők szinte csak katonai egységek voltak. Este tűzijáték is volt és beiktatási bál is, ahogy négy évvel korábban. Tekintettel arra, hogy a ceremónia az időjárás miatt beltérre szorult, Taft március 5-én beengedte mindazokat a látogatókat, akik kezet kívántak vele fogni a Fehér Házba. Még egy rögtönzött felvonulásra is sor került, amennyiben az egyik katonai egység, amely az útviszonyok miatt nem tudott időben odaérni a fővárosba, addig nem volt hajlandó hazamenni, amíg el nem vonultak a Fehér Ház előtt, így Taft a kérésükre kiment az emelvényre és köszöntötte a katonák menetét.

Woodrow Wilson: 1913. március 4 és 1917. március 4/5.

A Princeton Egyetem korábbi vezetője a Shoreham Hotelben szállt meg első feleségével, Ellennel. Wilson 1913. március 3-án délután 6 órakor, amikor szívességi látogatást tett Taft elnöknel, lépett életében először a Fehér Házba. Beiktatása napján reggel 9-kor fogadta a sajtó képviselőit, 10-kor elindult a Fehér Házba, ahonnan négylovas kocsin Taft elnökkel együtt ment át a Capitoliumba. Wilson leendő kabinetjének tagjaival vonult be a szenátusi terembe – ami ismét egy újdonság a beiktatások történelmében. Tekintettel arra, hogy Sherman alelnök az 1912-es elnökválasztás előtt egy héttel halt meg,²⁷ Thomas Marshallt Gallinger szenátor eskette fel. A keleti oszlopcsarnokban 1 óra 10 perckor tette le hivatali esküjét Wilson a Legfelsőbb Bíróság új elnöke, Edward Douglass White előtt. Bibliája a 119-es zsoltárnál volt nyitva, amelyet szokás szerint megcsókolt. Beiktatási beszéde rövid volt és idealista. Ebédelni a Fehér Házba ment az elnöki pár, majd délután 3-tól Wilson az emelvényről nézte a felvonulást, amely – elsősorban a majd 40.000 résztvevő miatt –, több mint négy óra hosszat tartott. Wilson ezután aludt egy órát, és bár explicit kérésének eleget téve nem szerveztek beiktatási bált, egy ünnepi vacsorán részt vett azért, ahol elsősorban az egész beiktatás során hangszlyt kapó princetoni diákok és volt évfolyamtársai voltak.

1917-ben, negyedszer a beiktatások történetében, vasárnapra esett március 4-e. Wilson – bár vallásos ember volt – nem látott kivetnivalót a vasárnapi eskütétel-

²⁶ KITTLER: i.m. 151-152. o.

²⁷ HARWOOD: i.m. 155. o.

ben, így második feleségével, Edith-tel²⁸ részt vett egy szűk körű ceremónián a Capitolium épületében vasárnap is. A nyilvános ceremóniát hétfőre, március 5-ére halasztották. Wilson, lévén nem váltott más elnököt, feleségével osztotta meg kocsiját a Capitoliumba vezető úton – utolsóként ló húzta kocsin. Marshall alelnök ugyanígy tett, ami egyedülálló az elnöki inaugurációk addigi történetében. Az esküteteleket követően ismét a Fehér Házban rendeztek ebédet, amelyre háromszáz vendég volt hivatalos. A délutáni felvonuláson főleg katonai egységek vettek részt, ami érthető volt a világháború érezhető közelsége miatt. Ezúttal Edith Wilson testvérének halála okán nem szerveztek beiktatási bált, de ez egyben a nemzetközi politikai helyzetre vonatkozóan is jó döntésnek tűnt.

Összegzés

A fenti tizenöt esetből, de legalább is abból a tizenháromból, amely a szabályszerűen megválasztott elnökök ünnepélyes, beiktatási napon lezajló inaugurációját illeti, általános jellemzőkként megállapítható, hogy valamennyien ünnepélyes díszkísérettel hajtottak a Fehér Háztól a Capitoliumba, illetve vissza. Az esküteteleknél, az alelnökére a szenátus termében került sor és megelőzte az elnökét, akié – bal kezét a Bibliára, jobbat a magasba emelve – a Legfelsőbb Bíróság elnöke előtt, a keleti oszlopcsarnokba felállított lelátón, a nyilvánosság előtt zajlott.²⁹ Washington elnök óta valamennyien megcsókolták a Bibliát és hozzátették esküikhez, hogy: „Isten engem úgy segítjen!” A beiktatási beszéd vagy az eskü előtt vagy rögtön azt követően hangzott el. Valamilyen formában vagy a Capitoliumban vagy a Fehér Házban rendeztek egy ebédet, és Grant elnök 1873-as beiktatásától kezdődően a délutáni felvonulás egyre hangsúlyosabb látványossággá vált a nap eseményeinek sorában. Az esti tűzijáték időjárásfüggő volt, de beiktatási bált a vizsgált időszak alatt valahányszor tartottak – kivéve a két utolsó: 1913 és 1917.

Ezek az általánosítható napirendi pontok egyértelműen mutatják, hogy milyen volt a lakosság számára egy beiktatási nap az amerikai fővárosban. A tömegeket vonzó, nyilvános, látványos rendezvények eredetét illetően – az Egyesült Államok történetét tekintve – az Alkotmány létrejöttét megelőzően működő államok kormányzói gyakorlatára lehet visszatekinteni. A többnyire Angliában – de mindenképpen az amerikai kontinensről távol eső anyaországban³⁰ – kijelölt kormányzó

²⁸ Wilson első felesége 1914-ben meghalt. Egy évvel később vette el Edith-tet, aki a második elnöksége során elszenvedett stroke-ja következtében relatív hosszú ideig az egyetlen kapcsolata lett a külvilággal. Lásd: HANSEN: i.m. 125-128. o.

²⁹ Megjegyzendő, hogy James Monroe elnök 1817-es beiktatásakor került először sor kültéri ceremóniára elsősorban azért, mert az elnök összeveszett a Képviselőház házelnökével, aki ezért nem bocsátotta rendelkezésre a termet az ünnepélyes ceremóniához. Lásd: BOLLER: i.m. 61, 125. o.

³⁰ Nem kizárólag angol kézben voltak ezek a területek, így a kormányzó mindig az adott anyaországból érkezett.

megérkezése az államba örömteli alkalom volt, amikor hosszú, napokig tartó ünnepsorozatokat rendeztek. Az ily módon megérkező kormányzónak is voltak azért formai kötelességei, így először a városházára kísérték, ahol a nyilvánosság számára közszemlére tette megbízólevelét. Ezután számos esküt kellett tennie: a hivatali eskü mellett a korona szupremáciájára és a fennálló szövetségre, az egyházra és a parlamenti törvények betartására is esküdnie kellett.³¹

A megbízólevelél közzététele és a számos eskütételi kötelezettség az USA Alkotmányának elfogadását megelőző jelenléte, az elnöki eskü alaptörvényben történő rögzítése és az a – jelen írásban vizsgált időszakban – lezajlott két beiktatás, amikor az elnök meggyilkolása kapcsán az alelnöke követte őt az államfői székben, mind arra engednek következtetni, hogy az eskü tanúk előtt történő letétele az elnöki inauguráció alapvető eleme. Így tehát – bár ceremoniális szempontból semmilyen részlet nincs jogszabályban szabályozva – az a személy, akit szabályos eljárás során az USA elnökévé választanak az elektorok közbenjárásával az állampolgárok; amennyiben a beiktatási napon déli 12-kor a nyilvánosság előtt leteszi az Alkotmányban rögzített 35 szavas esküt valamely arra jogosult személy (elsősorban bíró vagy közjegyző) jelenlétében, ezzel az Egyesült Államok elnökévé válik. Valamennyi hagyományok útján rendszeressé váló beiktatási elem, ideértve a helyszínt biztosító Capitolium szenátusi termét vagy keleti oszlopcsarnokát, a beiktatási felvonulás és a bál megszervezését is, az államfő inaugurációja szempontjából – és szigorúan jogi aspektusból vizsgálva – lényegtelennek tűnik. Az eskü szerepe alapvető, amelyet mi sem bizonyít jobban, minthogy Arthur elnök a Capitoliumban a Kongresszus tagjai előtt 1881. szeptember 22-én megismételte két nappal korábban letett esküjét; vagy a legfrissebb esemény az amerikai elnökök beiktatási történetéből, amikor a 2009. január 20-án beiktatott negyvennegyedik elnök, Barack Obama is megismételte esküjét január 21-én a koraesti órákban, mert a nyilvános ceremónián a szöveg felmondása és elismertlése nem volt zökkenőmentes.

Jelen írás célja volt az események tényszerű bemutatása és részben azon burkolt kérdésekre való válaszkeresés, hogy mi is teszi valójában az elnököt. A konkrét esetek részletes tanulmányozása kapcsán megállapítható, hogy az eskütétel jogilag szükségesnek látszik, egyben elégséges is a teljes államfői hatalom átruházásához – bár egyesek szerint az 1933. január 23-án ratifikált 20. alkotmánykiegészítés³² óta a szabályszerű és hivatalosan bejelentett választási eredményeket követő beiktatási nap déli 12 órájának bekövetkezése önmagában is elegendő. Ez a kérdéskör Roberts bíró és Obama kölesönös nyelvbötlései kapcsán ismét felélénkült vitát robbantott ki. Az alelnöki utódlást elemző források érdekes különbségtételre hívják fel a figyelmet, amennyiben eltérőnek tartják az elnöki hivatalt az azzal járó jogok és kötelezettségek összességétől.³³ Ezen érvelés mindenképpen bővebb elemzést érde-

³¹ FEERICK: i.m. 25. o.

³² SOBEL (ed.): i.m. 19. o.

³³ HARWOOD: i.m. 9. o.

mel a fenti kutatás tükrében, de a jelen terjedelmi korlátok okán egy másik tanulmányban kerül majd kifejtésre.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BOLLER, Paul F.: Presidential Inaugurations [Elnöki beiktatások], USA, 2002, A Harvest Book, Harcourt, Inc.
- BROWN, Michèle: Ritual of Royalty – The Ceremony and Pageantry of Britain’s Monarchy [A királyság rituáléja – A Brit monarchia ceremóniái és pompája], Englewood Cliffs, N. J., USA, 1983, Prentice-Hall, Inc.
- FEERICK, John D.: From Failing Hands – The Story of Presidential Succession [Gyengülő kezektől – Az elnöki utódlás története], New York, USA, 1965, Fordham University Press,
- HANSEN, Richard H.: The Year We Had No President [Az év, amikor nem volt elnökünk], Lincoln, USA, 1962, University of Nebraska Press,
- HARWOOD, Michael: In the Shadow of Presidents – The American Vice-Presidency and Succession System [Az elnökök árnyékában – Az amerikai alelnökség és az utódlási rendszer], Philadelphia, New York, USA, 1966, J. B. Lippincott Company
- KITTLER, Glenn D.: Hail to the Chief! – The Inauguration Days of Our Presidents [Üdvözzöld Vezéred! – Elnökeink beiktatási napjai], Philadelphia, New York, USA, 1965, Chilton Books
- LOMASK, Milton: „I do solemnly swear...” – The Story of the Presidential Inauguration [„Én ünnepélyesen esküszöm...” – Az elnöki beiktatások története], New York, USA, 1966, Ariel Books, Farrar, Straus&Giroux
- SINDLER, Alan P.: Unchosen Presidents – The Vice Presidents and Other Frustrations of Presidential Succession [Meg nem választott elnökök – Az alelnökség és az elnöki utódlás más visszasságai], Berkeley, Los Angeles, USA, 1976, University of California Press
- SOBEL, Lester A. (ed.): Presidential Succession – Ford, Rockefeller & the 25th Amendment [Elnöki utódlás – Ford, Rockefeller és a 25. alkotmánykiegészítés], New York, USA, 1975, Facts on File, Inc.
- The Constitution of the United States, Article II., Section 1. In: <http://topics.law.cornell.edu/constitution/articleii> Letöltés ideje: 2010. április 8.